

Converses sobre ciència-ficció amb Pedrolo

Antoni Munné-Jordà
Fundació Manuel de Pedrolo

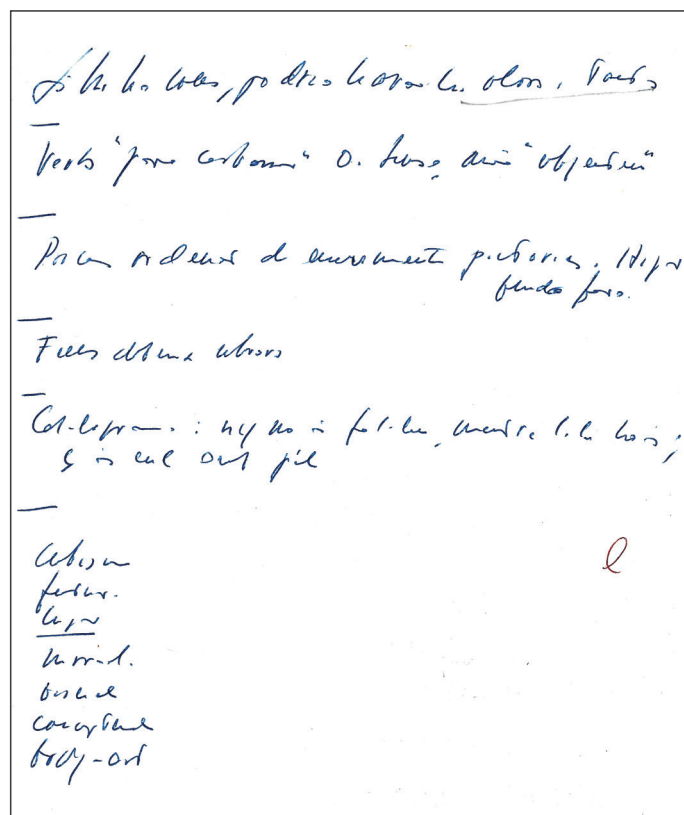

Com que, no sé per què, vaig apuntar la data al peu del paper on Pedrolo havia anotat algunes coses que em volia comentar, ara puc saber que va ser el 5 d'octubre de 1976. Li vaig demanar el full, que ell estava a punt d'estripar després de la conversa, hi va posar la mínima objecció de dir que només eren unes notes apressades i que ni ell mateix no s'entenia la lletra; però, com que va veure que em feia gràcia conservar-lo, no hi va tenir cap inconvenient. Per això ara tinc al davant el full escrit amb la seva lletra tan reconsagrada, que no sabia desxifrar si no recordés punt per punt de què parlàvem, si no sentís encara la seva veu.

Recordo sobretot que em va comentar una citació que jo havia fet d'un episodi d'un conte de Ray Bradbury, en què descriu com un personatge fa el gest, ben habitual, de passar-se la llengua per la banda de dins de la galta. Pedrolo havia llegit força coses de Bradbury, «sóc un bon lector de Bradbury», va dir, però em va explicar que no s'havia fixat en aquest detall d'aquest conte. Potser va ser la primera vegada que vam parlar de ciència-ficció. Ell, aleshores, estava força ficat dins aquest tema; em va dir que tot just n'acabava d'escriure una novel·la: era *Aquesta matinada i potser per sempre*. Feia dos anys que havia publicat el *Mecanoscrit del segon origen*; just aleshores n'havia sortit la segona edició,

la primera en la col·lecció de butxaca «El Cangur», però no s'havia produït la gran eclosió d'aquesta obra, que encara havia de trigar ben bé un any.

En 1981 Pedrolo publicà *Successimultani*, novel·la de ciència-ficció escrita a final de 1979. L'estiu de 1980 havia sortit *Ciència*, revista de divulgació científica que incloïa una secció de creació, i pel juliol de 1981 Pedrolo hi va publicar un conte, «Fragmentària». L'any següent, pel març, hi vaig publicar un article sobre els antecedents de la ciència-ficció catalana, i per l'agost em va escriure un editor d'una revista de ciència-ficció de Toló que volia publicar la traducció francesa de l'obra teatral *La nau* de Josep M. Benet i Jornet, i em demanava el meu text per a fer-lo servir d'introducció amb vista als lectors francesos. L'article era massa anecdòtic perquè pogués ser útil com a presentació

Unes notes apressades de Pedrolo, amb vista a una conversa el 5 d'octubre de 1976

per a l'exterior, i em vaig oferir a fer-ne un altre, que situés el gènere dins el context dels Països Catalans, que poc o molt li explicava. En una carta de final de setembre em demanava les adreces de Pedrolo i de Pere Verdaguer, i pel novembre ja havíem quedat d'acord que ens dedicaria un espai en dos números seguits de la revista, un per a la traducció de *La nau*, precedida de la meua introducció, i el següent per a la del conte «El cens total» de Pedrolo, del llibre *Trajecte final*, publicat en 1975 dins l'obra completa i el 1978 com a volum independent. Anteriorment al llibre, el conte ja havia sortit, dins el traspàs de 1974 a 1975, a la revista *El Pont*.

Tanmateix el meu article, força llarg, després d'una introducció diguem-ne geopolítica i lingüística, només estudiava la ciència-ficció catalana fins a la guerra —no volia entrar en el camp de la crítica de literatura contemporània—, i pel gener de 1983 l'editor provençal em va escriure per pressionar-me: l'article fet havia d'anar en el primer número, i un panorama de l'actualitat, que li havia d'escriure, en el següent, i si no li feia aquest panorama no publicaria les traduccions. Per a fer aquest estudi a corre-cuita vaig haver de demanar informació a altra gent interessada en el gènere, com Josep Albanell, i naturalment també vaig tornar a aquella casa del carrer de Calveton, des de la primera vegada que hi havia anat, en 1967, sempre havia trobat acolliment i ajuda; aquella vegada Pedrolo va fer memòria de les coses que havia llegit i havia traduït. Pedrolo, enemic dels compliments inútils però escrupolosament respectuós amb els compromisos i els procediments raonables, no estava gaire d'acord amb la manera de fer del nostre editor «europeu» de ciència-ficció, que a més no s'havia posat en contacte amb l'editor català del conte; tanmateix va fer ell la gestió, i em va animar a aprofitar la tribuna que ens oferia la revista estrangera. *La nau* va sortir en el número 8 d'*Antarès*, pel maig de 1983, amb el panorama de la ciència-ficció catalana fins a la guerra, i la traducció de «El cens total», en el número 9, pel setembre, amb un altre article, de la postguerra en els anys vuitanta.

Pel març de 1985 vaig rebre una carta de Washington: un estudiós nord-americà que havia llegit els articles publicats en francès volia editar una antologia de ciència-ficció europea i hi volia incloure «El cens total» de Pedrolo, al costat d'obres de Clarke, de Lem i d'altres autors reconeguts. En vam parlar amb Pedrolo, l'americà va traduir el conte, però després va tenir problemes amb l'editor i a hores d'ara encara no sé que hagi sortit el llibre.

Un estudiós nord-americà volia editar una antologia de ciència-ficció europea i hi volia incloure «El cens total» de Pedrolo.

El mateix any 1985, en l'antologia de ciència-ficció catalana d'Edicions 62 vaig incloure-hi «Darrer comunicat de la terra», el primer conte de ciència-ficció de Pedrolo publicat amb voluntat explícita de gènere, en 1973, escrit el mateix any que enllestia el *Mecanoscrit* però donat a conèixer un any abans que sortís la novel·la. Potser va ser llavors, quan tot comentant les seves obres jo justificava la tria pel valor històric del conte, que em va dir que el seu relat de ciència-ficció que li agradava més era «Urn, de DjInl». O potser ja n'havíem parlat abans. En tot cas, per això quan vaig preparar l'antologia següent, per a La Magrana, el

text de Pedrolo que hi vaig incloure va ser aquesta història de solidaritat amb una raça que s'extingeix.

Havia tancat el material de l'antologia al final de 1988 i vaig treballar en el pròleg

l'estiu de 1989. Pedrolo ja estava malalt, no es veia en condicions de rebre visites, i la meua sol·licitud que es rellegís el conte per si hi volia esmenar alguna cosa li representava una feina que ja no volia emprendre. La meua insistència sobre la revisió del text era només l'excusa per a anar sabent com estava. A principi d'octubre de 1989 el vaig anar a veure, per una altra cosa que convenia tractar personalment, i li vaig dir que el llibre tirava endavant però encara era a temps de fer-hi algun canvi. Afectuos com sempre, però infinitament trist, em va parlar del seu descoratjament i que intel·lectualment no estava en condicions de fer res. Qualsevol cosa que em semblés que calia tocar en el text, la deixava a les meves mans.

L'antologia va sortir pel juny de 1990. En la fitxa que em feia de full de ruta de redacció del llibre hi tinc anotat: «Dilluns, 18 de juny de 1990: quan truco a Pedrolo per dir-li que ja ha sortit l'antologia, l'Adelais em diu que el seu pare ja està ingressat; és irreversible.» Pedrolo va morir vuit dies després. |

La cosa més normal del món és ser fidel a la pròpia llengua, sobretot quan la llengua és atacada i perseguida.

**Viure en català
Abril 1985. Entrevista**

